

MYNTAUKTIONER

I SVERIGE AB

MYNTAUKTION

Auktion 29

LÖRDAGEN 15 SEPTEMBER 2018

SÖNDAGEN 16 SEPTEMBER 2018

Banérgatan 17 • 115 22 STOCKHOLM

e-mail: info@myntauktioner.se

Tel: 08 – 410 465 65

NÅGOT OM BRAKTEATENS HISTORIA

Medeltida brakteater är de tunnaste och mest fragila mynt som någonsin har existerat. Brakteater präglas bara med en stamp och ett mjukt underlag såsom läder eller bly gör att den lövtunna plantsen böjer sig och därmed får brakteaten en spegelvänd bild på baksidan.

De första brakteaterna präglades i centrala Tyskland på 1120-talet. Brakteaternas genombrott kom under 1140-talet då allt fler myntorter upptäckte att de var idealiska för de utbredda och systematiska myntindragningar som sedan en tid förekom i centrala Europa. Gamla mynt skulle växlas in mot nya till på förhand bestämda växelkurser och datum. En vanlig växelkurs var fyra gamla mot tre nya och indragningarna kunde ske med ett till två års mellanrum. Brakteaternas stora diameter underlättade motivändringar som var nödvändiga för att folk skulle kunna se skillnad på giltiga och ogiltiga utgåvor. Produktionskostnaderna var låga, eftersom brakteater kunde hamras ut och överpräglas. Dessutom krävdes bara en stamp som varade längre än stampar för tvåsidiga mynt.

Under århundradenas lopp har svensk myntprägling influerats starkt av den kontinentala myntningen. Exempelvis efterliknades de engelska mynten i Sigtuna under vikingatiden och många senare valörer såsom riksdaler och dukater har sitt ursprung från kontinenten.

När Sverige återupptog myntningen på 1150-talet i Lödöse var det just brakteater som präglades och i slutet av 1100-talet slog Kunt Eriksson brakteater i Svealand. På det svenska fastlandet präglades ingen annan mynttyp än brakteater under perioden 1150–1290. Mycket talar för att Sverige även efterapade den myntningspolitik som var kopplad till brakteaterna: periodiska myntindragningar. Trots att skriftliga källor saknas, finns det andra bevis: många typer per tidsperiod (t.ex. under Knut Eriksson, Johan Sverkersson och Knut Långe), skattfynd som är kraftigt snedvridna med avseende på antalet exemplar per typ och brakteater som kunnat tidsbestämmas till delar av regeringsperioder.

Periodiska myntindragningar underlättades framförallt i relativt utvecklade ekonomier med få mynt i cirkulation. När monetariseringen och myntningsvolymen ökade i Sverige i slutet av 1200-talet blev myntindragningarna opraktiska. Brakteaterna ersattes av långlivade tvåsidiga mynt och myntförsämringar tog fart istället. En kort period under Magnus Eriksson, ca 1354–65, var brakteater återigen huvudmynt. Runt 1370 reformerades det svenska myntsystemet efter tysk förebild. Örtugen (8 penningar) blev huvudmynt med brakteater (hohlpenningar) som växelmynt. Hohlpenningarna präglades i Stockholm, Västerås, Åbo och Söderköping. Detta system varade fram till Gustav Vasa då större mynt introducerades.

Roger Svensson

